

KOGNITÍV FOLYAMATOK A GYERMEKEK SZOCIOMETRIAI POZÍCIÓJÁNAK HÁTTERÉBEN

Gál Zita

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: szociális kogníció; explicit és implicit folyamatok; szociometriai pozíció

A szociális kogníció explicit és implicit szintjei különíthetők el: a mentális erőfeszítést igénylő folyamatok és az automatikus folyamatok. Az implicit készségtanulás olyan alapvető nem tudatos tanulási forma, amely a motoros és a kognitív készségek mellett a szociális készségeket is meghatározza.

Kutatásunkban a csoportban elfoglalt pozíció háttérében fellelhető kognitív folyamatokat vizsgáltuk 72 általános iskolás gyermek körében. A diákokat két életkori csoportba soroltuk: 8–10 évesek (n=36) és 12–14 évesek (n=36). A csoportban elfoglalt pozíció mérését a széles körben alkalmazott, egyszerűsített szociometriával végeztük (*Banarjee, Watling és Caputi, 2011* alapján). A szociometriai pozíciót az osztályokban a társak megítélése alapján határoztuk meg, ezt követően a pozitív és a negatív választások aránya alapján alakítottuk ki a népszerű és az elutasított gyermekek csoportjait. Az explicit kognitív folyamatok mérése során a gyermekek munkamemóriájának kapacitását a számlálásiterjedelem-tesztrel (*Case és mtsai, 1982*), a tudatelméleti teljesítményüket a Faux Pas Felismerése Tesztrel (*Baron-Cohen és mtsai, 1999; Stone és mtsai, 1998*) és a Faces Tesztrel mértük (*Baron-Cohen és mtsai, 2001*). Az implicit készségtanulás vizsgálatára az ASRT (Alternáló Szeriális Reakcióidő) feladatot alkalmaztuk.

Az eredmények alapján az explicit kognitív folyamatok (a munkamemória-kapacitás és a tudatelméleti teljesítmény) fejlettsége és a szociometriai pozíció között nincs szignifikáns kapcsolat egyik életkori részmintában sem, azonban a csoportban elfoglalt pozíció és az implicit készségtanulás között jelentős a kapcsolat. A népszerű szociometriai státuszú gyerekek szignifikánsan jobban teljesítenek az ASRT-feladatban, mint elutasított társaik, ám ez csak a fiatalabb életkori csoportban mutatható ki.

A vizsgálat eredményei arra utalnak, hogy míg az explicit kognitív folyamatok (a tudatos hozzáférést, figyelmi kapacitást igénylő feladatokban nyújtott teljesítmény) nem, addig az implicit készségtanulás összefüggésben áll a népszerűséggel a fiatalabb életkori csoportban, ugyanakkor ez a hatás az idősebb életkori csoportokban nem azonosítható. Az adatok rávilágítanak a társak közötti népszerűség mögött feltételezhető implicit és explicit folyamatok elkülönülésének szerepére az általános iskola kezdetén.

B1